

Støyvurderingsnotat – kommunedelplan for byutvikling 2024-2034

Innledning

Hovedkilden til støy innenfor arealene til kommunedelplan for byutvikling (heretter KDPBU2024) er fra hovedinnfartsårene for biltrafikk inn mot sentrum og fra jernbanen som går gjennom vestre del av sentrum. Bygging av støyutsatt bebyggelse (boliger, fritidsboliger, helsebygg, skoler og barnehager) i støyutsatte områder medfører spesifikke krav til utbygging angående utforminger og funksjoner som må ivaretas. Planbestemmelsene til KDPBU2024 stiller krav til boliger som skal etableres i rød og gul støysoner (Tabell 2, T-1442/2021). Rød støysoner berører en begrenset andel av det totale planområdet, og det er planlagt støyfølsom bebyggelse i rød støysoner kun innenfor arealer avsatt til sentrumsformål. Dersom etablering skal skje, krever kommunen en støyfaglig utredning som synliggjør støynivåer ved ulike fasader på de aktuelle bygningene og på uteoppholdsareal. Utredningen skal belyse innendørs og utendørs støynivåer ved alternative løsninger for plassering av bebyggelse, og aktuelle avbøtende tiltak. Det må vises til hvilken effekt eventuelle avbøtende tiltak vil ha, og det må dokumenteres at byggteknisk forskrift overholdes. Det skal legges vekt på at alle boenheter får tilgang til egnet uteoppholdsareal med tilfredsstillende støyforhold og en stille side på støyfølsom bebyggelse som tilfredsstiller krav til gode oppvekst- og levekår. Ensidig fokus på en stille side vil si at barns soverom kan bli plassert mot vei så lenge et annet soverom er plassert mot stille side. Dette bør unngås. Avbøtende tiltak må vurderes og redegjøres for tidlig i planfasen, og medisinskfaglige vurderinger må vektlegges i alle planbehandlinger.

For å sikre gode boforhold for alle innbyggerne i Rana kommune, er det derfor viktig at all boligutbygging gir gode boforhold.

Veitrafikk er ikke bare den største kilden til lokal luftforurensning, den er også den desidert viktigste kilden til støyplager. Den står for over 80 prosent av den beregnede støyplagen i Norge¹.

Vurderingsgrunnlag

Seksjon for kart og arealplan har foretatt en støyfaglig vurdering av planområdet basert på:

- Offentlige tilgjengelige offentlige data 02.08.2024 (Vedlagt oversiktskart støy fra veg og jernbane). Data er hentet fra SVV Støysonekart datert 02.08.2024 og Sosi-fil fra Bane Nor, datert 17.07.2024).
- Kommunens egne trafikktegninger som er foretatt innenfor planområdet.
- Fartsgrenser innenfor planområdet.
- Tiltakskatalog for transport og miljø 2022, 30 km/t fartsgrenser².
- Veileder om behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2021) som sier

¹ <https://www.vegvesen.no/fag/fokusomrader/klima-miljo-og-omgivelser/stoy-fra-trafikk/stoy/> (lest 24.10.2024).

² <https://www.tiltak.no/d-flytte-eller-regulere-trafikk/d2-regulere-trafikk/d-2-4/> (lest 24.10.2024).

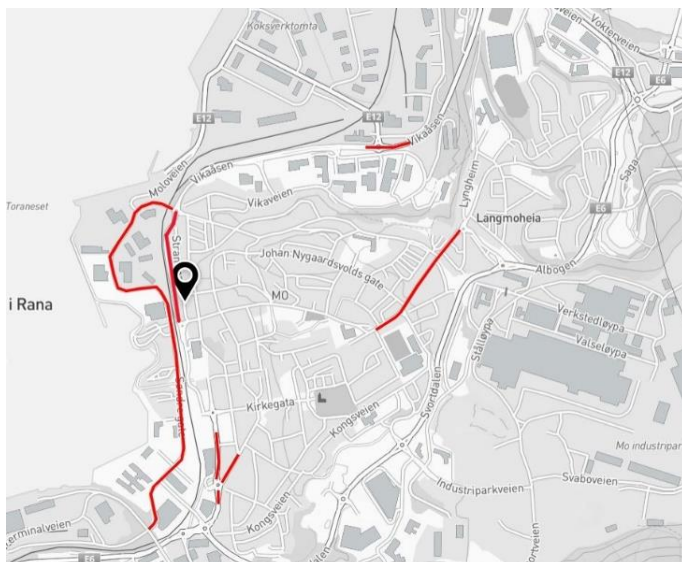
- Når fartsgrensen er lavere enn 50 km/t, og trafikkmengden under 500 per døgn, er det vanligvis ikke nødvendig med støyutredning.
- Når trafikkmengden er mellom 500 og 1000 kan det vurderes ut fra stedsspesifikke forutsetninger om det er nødvendig med en støyutredning.
- Ved rene adkomstveier med lav hastighet, uten tungtransport og trafikkmengde under 1000 er det vanligvis ikke nødvendig med støyutredning.

Støyvurderinger

Ut ifra beregninger basert på dette, vurderer vi at følgende områder vil befinne seg i rød støysone (tabell 2, T-1442/2021):

- Øvre del av Nordlandsveien opp mot rundkjøringen ved Skansen
- Ole Tobias Olsens gate nord for rundkjøring ved Lars Meyers gate til kryss mot Toranesgata
- Ole Tobias Olsens gate nord for rundkjøring ved E6 til kryss mot Kirkegata
- Deler av Søndre gate og Midtre gate.
- Områder i øst som grenser til E6

Dette er hovedinnfartsårene inn mot sentrum hvor det genereres støy tilsvarende rød støysone. Arealene som berøres av støy fra Ole Tobias Olsens gate og jernbanen er innenfor arealer avsatt til sentrumsformål eller offentlig eller privat tjenesteyting. I disse områdene er det egne bestemmelser angående støy.

Figur 1. Oversikt over gater med 40, 50 km/t. Rød strek

Resterende gater innenfor planområdet og utenfor arealer avsatt til sentrumsformål, vil være under grensen, eller i nedre del av intervallet for gul støysone. Alle disse gatene har moderat trafikkmengde og fartsgrense 30 km/t og er dermed egnet til ny støyfølsom bebyggelse, men i forbindelse med utarbeiding av nye reguleringsplaner innenfor disse områdene vil det bli stilt krav om at det blir foretatt nye vurderinger angående støy.

Bestemmelsene om støy er basert på nasjonale støyretningslinjer T-1442/2021 med tilhørende veileder. Det er også gjort nærmere vurderinger av byggeområdene som er berørt av rød støysone.

I tråd med overordnede føringer for arealplanlegging i kommuneplanens samfunnsdel og nasjonale føringer for arealplanlegging, er sentrumsområdet i planen prioritert for fortetting og knutepunktutvikling. Rana kommune har som mål å oppnå 40% kutt i klimagassutslippene innen 2030 sammenlignet med 2009.³

I høringsforslaget er det for sentrumsformålet lagt inn en bestemmelse om at det i første etasje mot offentlig gate skal det være forretning eller publikumsrettet virksomhet. I nye bygg skal første etasje ha en etasjehøyde på minimum 4. meter for økt fleksibilitet. Det er ikke tillatt å etablere bolig i første etasje langs sentrumsgatene. Unntaket fra dette er for Strandgata.

Det er gjort en gjennomgang og konkret vurdering av utbyggingsområdene i rød sone for å vurdere om de er egnet for utbygging av støyfølsom bebyggelse.

Fra T-1442/2021 punkt 1.2 Kvalitetskriterier

«Redusert støyplage og helsekonsekvens grunnet støy oppnås ved å planlegge for gode lydmiljøer der mennesker oppholder seg. Da er det viktig å sikre tilfredsstillende støynivåer både innendørs og utendørs. I denne retningslinjen er det derfor gjennomgående lagt vekt på tre kvalitetskriterier:

- *Tilfredsstillende støynivå innendørs. Krav til støyforhold innendørs og på uteoppholdsareal finnes i byggteknisk forskrift.*
- *Tilgang til egnet uteoppholdsareal med tilfredsstillende støynivå.*
- *Stille side.*

Krav til støyforhold innendørs og på uteoppholdsareal finnes i byggteknisk forskrift. En stille side av bebyggelsen er viktig for å redusere støyplage og helsekonsekvenser som følge av støy. Dersom disse tre kvalitetskriteriene ikke kan oppnås, bør det vurderes om arealet er egnet for støyfølsomt bruksformål.»

Rana kommune har i sin byromstrategi en visjon om å redusere gjennomgående trafikk langs Ole Tobias Olsens gate og heller få trafikken over på hovedveinettet rundt byen. Forslaget går blant annet ut på å stenge Ole Tobias Olsens gate for gjennomkjøring fra kryss med Kirkegata og rundkjøringen ved Lars Meyers gate. Unntatt fra dette gjennomkjøringsforbudet er kollektivtrafikk og drosjer. Det vil også bli tillatt med kjøring til og fra privat parkering og parkering tilknyttet jernbanen. Dersom dette blir gjennomført, vil det totalt endre støybildet langs gatene i sentrum.

Under er en oversikt over de mest støyutsatte gatene og hvilke etableringer som kan være mulig innenfor de ulike støysonene. Data er hentet ut 02.08.2024 i støysonekart fra SVV.

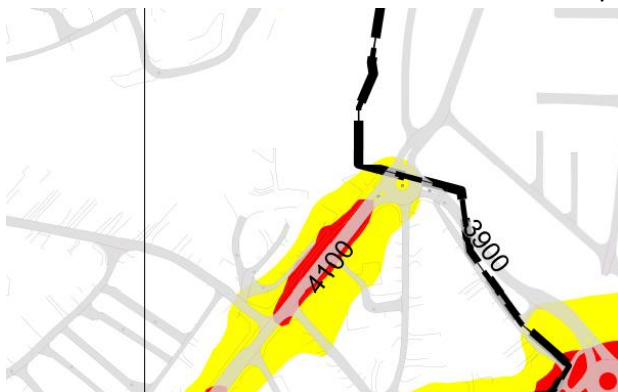
³ <https://www.rana.kommune.no/vare-tjenester/miljo-klimatesting/tema/tema-10-2024/tema-10-2024-1> (lest 24.10.2024)

Disse dataene forsvant deretter fra nettløsningen og stemmer derfor ikke overens med støysoner for veier/gater i plankartet da de ikke lenger var tilgjengelig da støysonene i plankartet ble inntegnet. Dataene som ble hentet ned da, danner grunnlag for støysonkartet og vurderingene i støynotatet.

Kommunens vurdering for de enkelte sonene

1. Nordlandsveien fra kryss med Toranesgata til rundkjøringen ved Skansen

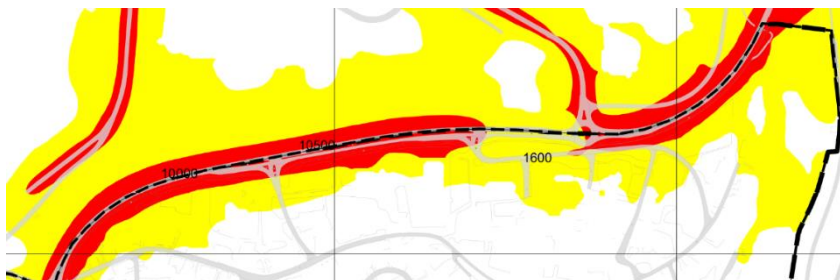
Her er det en kort strekning utenfor sentrumsformål med rød støyson. Eksisterende bebyggelse langs denne strekningen består i øst av eneboliger med etablert støyskjerm mot Nordlandsveien og en kontorbygning tilhørende Statskog. Eneboligene har stille side og stille uteoppholdsareal mot øst og sør. Mot vest er det eneboliger som har stille side og stille utomhusareal mot nordvest og vest. Her er det tillatt med tett gjerde mot gate, og denne vil fungere som støyskjerm da bebyggelsen ligger lavere enn Nordlandsveien. Ved ny støyfølsom bebyggelse vil det bli stilt krav om støyvurdering og gjennomføring av eventuelle avbøtende tiltak for å tilfredsstille kravene i Tabell T-1442/2021.

Figur 1. Støysoner langs Nordlandsveien fra kryss med Toranesgata til rundkjøringen ved Skansen.

2. Områdene langs Vikaåsen og E12

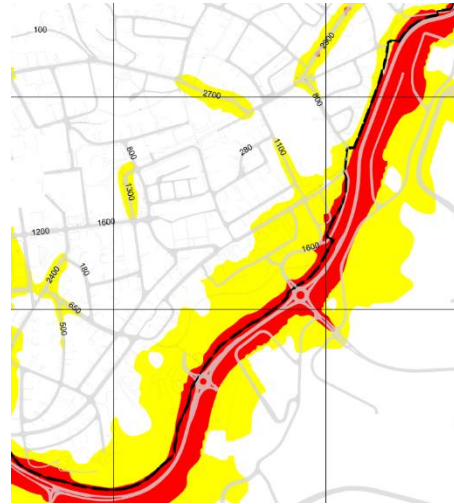
Området er utenfor arealer avsatt til sentrumsformål, men rød støyson berører bare næringsbebyggelse og det vil ikke bli tillatt med støyfølsom bebyggelse innenfor rød støyson. Ved eventuell ny boligbebyggelse i gul støyson lengst øst og lengst vest i området vil det bli stilt krav om skjerming i form av støyskjerm eventuelt støyreduserende tiltak på fasader, krav om stille side og uteoppholdsarealer som tilfredsstiller kravene i T-1442/2021. Her er det gode muligheter for å tilfredsstille gjeldende krav.

Figur 2. Støysoner langs Vikaåsen og E12.

3. Området langs E6

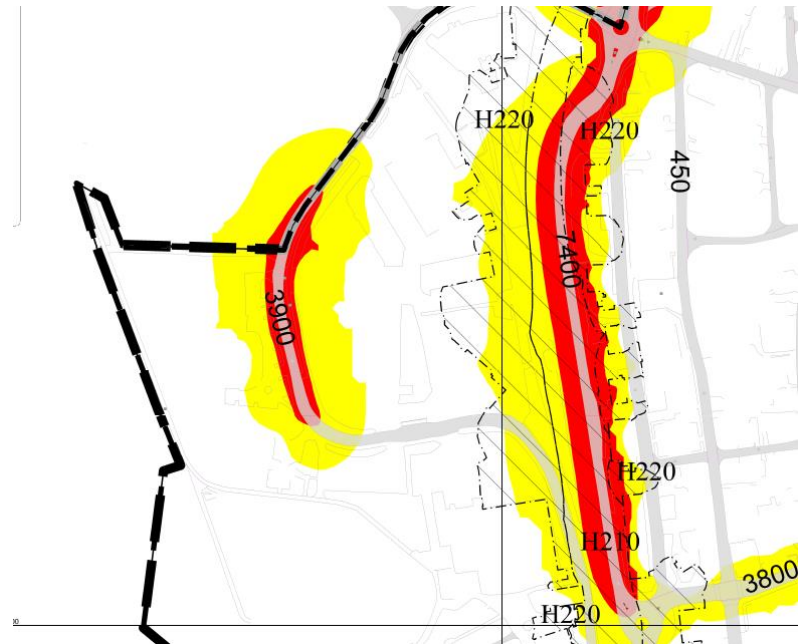
Områdene mot E6 er stort sett ferdig utbygd. Ved planer om ny støyfølsom bebyggelse vil de være tillatt med støyskjerm mot E6 dersom det ikke er andre muligheter for å tilfredsstille kravene om støy. Området vil få stille side mot vest og med etablert støyskjerm vil det også bli mulig å få stille utomhusareal mot sør.

Figur 3. Støysoner langs området ved E6.

4. Ole Tobias Olsens gate nord for rundkjøring ved Lars Meyers gate til rundkjøring ved Toranesgata og Midtre gate

For området langs østsiden av Ole Tobias Olsens gate på strekningen fra Lars Meyers gate til rundkjøring ved Toranesgata er det mulig å oppnå tilfredsstillende bokvaliteter med tanke på støy da det kun er støy fra vest som er belastende. Støy fra vei og jernbane er rød støysone i fasader mot vest og i nedre del av gul støysone inn mot Strandgata øst for OT Olsens gate. Samlet sett vil denne være i øvre del av gul støysone. Det er i KDPBU2024 gitt tillatelse til å etablere støyskjermer langs Ole Tobias Olsens redusere støybelastningen på fasaden mot vest. Dersom støyberegninger viser at det ikke vil være tilfredsstillende innendørs støynivå, vil det bli stilt krav om støydempende tiltak innebygget i fasaden mot vest. Bebyggelsen vil ha stille side østover mot Strandgata. Det er mulig å redusere støy i Strandgata gjennom bygningstekniske løsninger ved f.eks. å utnytte arealene på garasjetakene til uteoppholdsarealer med støyskjerming ved bruk av rekkverk egnet for dette. Strandgata er en blindgate og er utpekt som ett av 22 byrom som skal opparbeides i denne planperioden. Gata er regulert til gatetun, og det er forutsatt at gata opparbeides til dette.

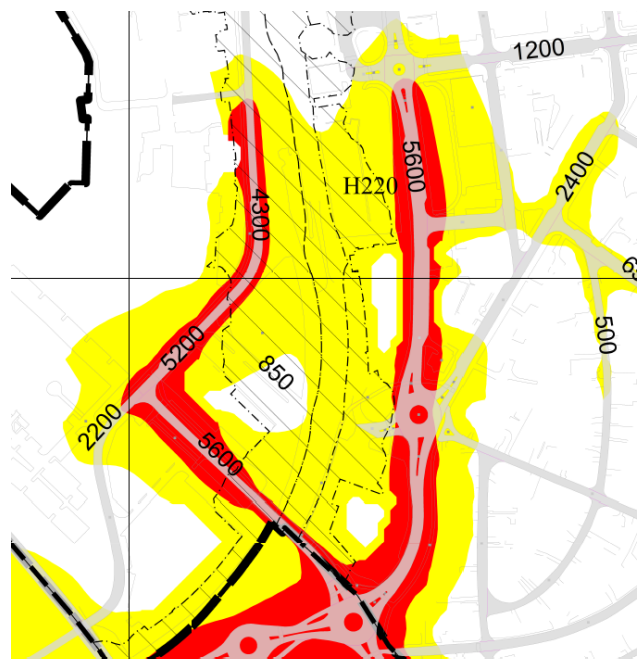
Området langs Midtre gate som er markert med rød støysone, er i vest avsatt til parkering, offentlig/privat tjenesteyting og renseanlegg, mens arealet øst for Midtre gate er regulert til næringsareal. Her er det ingen konflikter i forhold til støy

Figur 4. Støysoner lang OT Olsens gate og Midtre gate.

5. Ole Tobias Olsens gate nord for rundkjøring ved E6 til rundkjøring ved Kirkegata og deler av Søndre gate

Området langs OT Olsens gate er innklemmt i gul støysone mellom jernbanen i vest og Ole Tobias Olsens gate i øst. Dette gjør det vanskelig å tilfredsstille kravene om stille side og stille uteoppholdsareal. Ved utarbeidelse av ny reguleringsplan i dette området, bør det gjennom utforming/plassering av bygg med varierende byggehøyder etableres bygningsmasser med tilhørende uteoppholdsarealer som tilfredsstiller kravene i T-1441/2021 tabell 2. Det kan likevel være situasjoner hvor det selv etter arbeid med plangrep ikke er mulig å oppnå stille side for alle boenheter, eksempelvis for hjørneleiligheter. Da kan det unntaksvis, og for en liten andel av boenhetene, tillates dempet fasade som erstatning for stille side. Slike avvik fra kvalitetskriteriene og grenseverdiene, skal begrunnes i planbeskrivelsen.

Figur 5.. Støysoner langs OT Olsens gate.

En dempet fasade er en støyeksponert fasade som etter skjerming på eller ved fasaden får et støynivå utenfor åpningsbart vindu og/eller balkongdør som ikke overskrider grenseverdiene i tabell 2, T-1442/2021.

I tilfeller hvor det aksepteres at boenheter etableres med dempet fasade som erstatning for stille side, bør det stilles krav til høy kvalitet ved utforming av støydempende tiltak.

Ulempen ved at en boenhet kun får tilgang til dempet fasade, bør klart veies opp av andre forhold som kan kompensere for tap av stille side. Slike kompenserende forhold kan være tilgang til sol og lys, utsikt, kvalitativt gode uteoppholdsarealer, fellesarealer innendørs eller andre faktorer som fremmer trivsel og helse.

Det er ikke tillatt å etablere ettroms boenheter med kun dempet fasade.

Området øst for Søndre gate er avsatt til parkering og grenser opp mot baneformål. Arealene vest for søndre gate er avsatt til Sentrumsformål, og her er det trafikkfritt område mot vest slik at det er gode forhold for å kunne etablere stille side og stille utomhusareal. Ellers gjelder planbestemmelsen for etableringer i støysoner innenfor Sentrumsformål.

Oppsummering

Kommunen mener at kommunedelplanen med dette i tilstrekkelig grad vil gi føringer for hvordan støyfølsom bebyggelse skal håndteres i planområdet. Begrunnelse for at det på kommuneplannivå åpnes for å vurdere boliger i rød og gul støysoner er følgende:

- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging legger føringer for at kommunene skal planlegge for fortetting rundt knutepunkter. I kommunedelplan for byutvikling er dette innenfor sentrumsformålet, hvor jernbanestasjonen og busstasjonen er. I dette området er det lagt til rette for fortetting og høyere byggehøyder.
- Gater og plasser for folk trenger bebyggelse med en blanding av funksjoner for at det skal oppleves trygt å oppholde seg og ferdes der gjennom døgnet. Områder som kun har kontor/næringsbebyggelse vil oppleves øde på kveldstid, mens en blanding med noe bolig og butikker kan tilføre liv gjennom døgnet og «øyne på gata», som gir trygghet.
- Bokvalitet og helsehensyn knyttet til boliger i støyutsatt område sikres gjennom føringer for hvordan dette kan ivaretas gjennom bestemmelser. Dersom man i det enkelte prosjekt eller reguleringsplan ikke klarer å finne løsninger som ivaretar bokvalitet og helse på en god nok måte, tillates det ikke boliger.
- Ved planlegging av og ved søknad om ny støyfølsom arealbruk, støyende anlegg eller virksomhet, skal støy utredes i henhold til anbefalingene i T-1442/2021.